

Nr 16.

Ankom till riksdagens kansli den 27 maj 1932 kl. 12 m.

Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 16, i anledning av väckta motioner angående brottslig ungdoms tillrättaförande i större utsträckning än för närvarande utan insättning i uppfostringsanstalt samt angående en mera mångsidig yrkesutbildning m. m. vid skyddshem för vanartig ungdom.

I en inom andra kammaren väckt, till dess första tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 319, har herr *Weijne* hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om utredning, huruvida och på vad sätt brottslig ungdom må i större utsträckning än för närvarande kunna tillrättaföras utan användande av insättning i uppfostringsanstalt. Därjämte har herr *Weijne* i en inom samma kammare väckt och likaledes till dess första tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 320, hemställt, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående lämpliga åtgärder i syfte att vid skyddshem för vanartig ungdom vinna mera mångsidig yrkesutbildning och bättre uppdelning av elevmaterialet med hänsyn till ålder, sinnesbeskaffenhet och yrkesintresse.

Motionerna.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen nr 319.

Med hänsyn till det nära sammanhang, motionerna äga, har andra kammarens utskott ansett sig böra behandla dem i ett sammanhang.

I anledning av motionerna har andra kammarens utskott i vederbörlig ordning inhämtat yttranden från skyddshemsinspektören, barnavårdsinspektören kanslirådet von Koch och styrelsen för statens uppfostringsanstalt å Bona, varjämte Svenska diakonissällskapet och Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet beretts tillfälle inkomma med utlåtanden. I dessa yttranden, som delvis äro tämligen omfångsrika, hava i motionerna åsyftade åtgärder i allmänhet tillstyrkts.

Infordrade yttranden.

Andra kammarens utskott har i avgivet utlåtande, nr 3, anfört följande:

"De med motionerna avsedda önskemålen finner utskottet beaktansvärda. Om ock en avsevärd utveckling på nu ifrågavarande område ägt rum, vitsordar utskottet, att åtskilligt ännu återstår att förbättra. De i motionerna

Andra kammarens första tillfälliga utskott.

framförda synpunkterna äro ej heller nya utan hava sedan länge varit föremål för dryftande i skilda sammanhang.

Vid överlämnandet till anstaltsvård av barn och ungdom böra redan enligt lagstiftningens mening såväl domstolar som barnavårdsnämnder låta åtgärden föregås av noggrannast möjliga prövning av alla på frågan inverkan de faktorer. Tvångsuppfostran på grund av lagens medgivande bör ej tillgripas, försåvitt ett gott hem förefinnes. Vederbörandes förståndsutveckling skall ock av domstol prövas, innan sådan fostringsåtgärd beslutas. Förhandenvarande lagstiftning erbjuder därför redan nu möjlighet till i viss omfattning fri och på omdömet i varje särskilt fall grundad prövning.

Då det gäller skyddshemselever saknas ofta nöjaktig möjlighet till yrkesval och därpå grundad yrkesutbildning, enär de befintliga skyddshemmen i regel äro för små. I någon mån torde detta förhållande ock sammanhånga med en tidigare förhärskande uppfattning, att som uppfostringsmedel jordbruks- och därmed sammanhörande arbete ansetts så lämpligt som uppfostringsmedel, att det erhållit en helt dominerande ställning. En undersökning av eleverna vid olika anstalter ger dock vid handen, att flertalet kommer från städer och stadsliknande samhällen. Givet är, att detta flertal efter utbildningstiden söker sig tillbaka till den miljö, varifrån det kommit. Detta förhållande synes utskottet värt synnerligt beaktande.

Sedan år 1911 lämnas å Bona utbildning även i andra yrkesgrenar än jordbruk, och detta har utan tvivel lämnat goda resultat, som mana till att gå vidare på den sålunda inslagna vägen. Samma erfarenhet torde hava vunnits å Hall och Skrubba. En längre driven uppdelning av eleverna i avseende å ålder än som nu tillämpas kunde enligt utskottets uppfattning måhända också vara motiverad.

Frågan om anbringandet i samhällsnyttig verksamhet av från anstalt utskrivna elever synes vidare vara värd ökat beaktande. I detta avseende torde frågan lämpligen kunna prövas vid pågående utredningar om åtgärder för afhjälpan av arbetslösheten bland de unga eller om hjälpåtgärder för frigivna fångar. Av Bonastyrelsen framställt önskemål om utskiljande av hel- och halv-abnorma individer från övriga elever torde böra beaktas, ej minst från synpunkten av den större och dyrbarare bevakning, som dylika kräva, och den fara de utgöra för övriga, jämförelsevis lätt påverkbara elever.

Motionärens i här föreliggande motioner framlagda förslag till förbättrad yrkesutbildning synas huvudsakligen avse den manliga ungdomen. Vad utskottet här ovan anfört gäller jämväl detta klientel. Beträffande motsvarande förhållanden ifråga om den kvinnliga ungdomen har utskottet ej funnit skäl att påyrka någon förändring, då erfarenheten av den hittillsvarande anordningen av sådan ungdomsvård icke synes utskottet påkalla ändring.

Vid upprepade tillfällen har tidigare frågan om förbättrad ungdomsvård för personer i övergångsåren varit under överbägande i riksdagen. Senast vid innevarande års riksdag hava motioner väckts angående ändrad barnavårds- och

ungdomsvårdslagstiftning (I: 191 och II: 265). Dessa motioner hava huvudsakligen tagit sikte på ungdom i åldern 18—21 år. Givet är, att dessa motioner äga ett nära samband med dem, vilkas behandling utskottet i detta sammanhang fått sig förelagd. Sedan motionerna blivit av andra lagutskottet tillstyrkta i dess utlåtande nr 19 (vartill utskottet får hänvisa), har riksdagen beslutat den däri begärda utredningen.

Redan nu bestridas kostnaderna av staten för vård av en del asocial ungdom. På landsting och kommuner vilar för upprätthållande av skyddshem emellertid en avsevärd ekonomisk börda. Därest dessa utgifter kunde helt överflyttas å staten, skulle därmed vinnas icke allenast lättnad för landstingens ekonomi utan även ökade möjligheter att anordna större anstalter, varest ökad differentiering av elevmaterialet och dess yrkesutbildning kan åstadkommas.

Under åberopande av de skäl, motionären anfört, och den förebragta utredningen får utskottet hemställa, att andra kammaren måtte för sin del besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att de med ifrågavarande motioner II: 319 och 320 avsedda frågorna måtte göras till föremål för utredning samt att för riksdagen framläggas de förslag i ämnet, vartill utredningen kan föranleda.”

Andra kammaren biföll sitt utskotts hemställan, varefter ärendet överlämnades till första kammaren, som hänvisade detsamma till förberedande behandling av sitt första tillfälliga utskott.

Utskottet ansluter sig i huvudsak till vad andra kammarens utskott i ärendet anfört. Emellertid anser sig utskottet böra framhålla, att statens övertagande av skyddshemsverksamheten icke under nuvarande ekonomiskt tryckta tider bör göras till föremål för utredning. Genomförandet av de i motionerna framställda önskemålen skulle dessutom genom att utredningen utvidgades till att omfatta skyddshemsverksamhetens förstatligande, vilket i motionerna icke påkallats, avsevärt fördröjas. Den önskvärda differentieringen av yrkesutbildningen torde kunna ernås på sätt i motionen II: 319 anges genom ordnande av elevutbyten de olika anstalterna emellan.

Utskottet.

Utskottet hemställer,

att första kammaren måtte biträda andra kammarens i ärendet fattade beslut.

Stockholm den 19 maj 1932.

På utskottets vägnar:
RUBEN WAGNSSON.

Närvarande vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet: herrar *Wagnsson, Tamm, Sandegård, Lundell, Olof Carlsson*, Per Andersson, Wijkström* och *Nylander*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.